

LR Vyriausybės kanceliarijai

2017-01-16, Nr. 2017-003

DĖL PASIŪLYMO VIEŠAJAI KONSULTACIJAI - „ĮKALINIMO ĮSTAIGA TURĖTŲ BAUSTI AR PADĖTI?“

Nevyriausybinių organizacijų ir ekspertų koalicija „Galiu gyventi“, reaguodama į Vyriausybės kanceliarijos kvietimą dalyvauti viešojoje konsultacijoje dėl bausmių vykdymo sistemos pamatinių principų bei skatinti diskusijos apie pažeidžiamų grupių įtraukimą į visuomenės gyvenimą skatinimą teikia savo išvalgas ir pasiūlymus, kaip įkalinimo įstaigos turėtų užtikrinti socialinių ir sveikatos paslaugų prieinamumą įkalintiems asmenims.

1. Sveikatos paslaugų prieinamumas ir tęstinumas laisvės atėmimo vietose.

Narkotinių medžiagų vartojimas Lietuvos laisvės atėmimo vietose yra dvejopa problema. Viena vertus, daug asmenų pirmą kartą išbando narkotines medžiagas būtent laisvės atėmimo vietose, kur aukštas streso lygis bei pozityvios psichologinės stimuliacijos stoka sudaro palankias sąlygas priklausomybei atsirasti. Antra vertus, laisvės atėmimo įstaigose dėmesys sutelkiamas į narkotinių medžiagų paiešką ir kontrolę (deja, tik dalinai sėkmingą), tačiau visiškai ignoruojamas vartojimo paklausos mažinimas, konkrečiai gydymo nuo priklausomybės poreikis bei nauda, kuris yra neatskiriama ir būtina subalansuoto atsako į narkomanijos problemą dalis. Tuo pačiu ignoruojama ir gydymo nesuteikimo ar gydymo nutraukimopatekus į bausmės atlikimo vietą žala asmeniui ir visuomenei, į kurią asmuo sugriš.

Laisvės atėmimo vietose psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas 2015 m. buvo registruoti 951 asmeniui¹. Laisvėje gavę gydymą vaistiniaisiais opioidiniais preparatais, asmenys, patekę į laisvės atėmimo vietą, šio gydymo nebegauna, t. y. gydymo tęstinumas nėra užtikrinamas, gydymas nutraukiamas staiga, o mediciniškai asmens sveikatai tai pavojinga. Nutraukus gydymą padaroma didelė žala asmens sveikatai. Tokia praktika prieštarauja Lietuvos Respublikos Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo nuostatai², garantuojančiai teisę į prieinamą sveikatos priežiūrą, bei LR Sveikatos sistemos įstatymo nuostatai³, kuri reglamentuoja, kad valstybės nemokamai sveikatos priežiūrai priskiriama teismo ar teisėsaugos institucijų sulaikytų asmenų, kardomojo kalnimo vietose esančių asmenų, nuteistųjų asmens sveikatos priežiūra; asmenų, sergančių priklausomybės nuo alkoholio, narkotinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, asmens sveikatos priežiūra. Taip pat atkreiptinas dėmesys ir į Bausmių vykdymo kodeksą⁴, kuriame įtvirtinta, kad laisvės atėmimo bausmę atliekantys nuteistieji, sergantys priklausomybės nuo alkoholio, narkotinių arba

¹ Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Metinis pranešimas, 2016. Prieiga internete: <http://ntakd.lrv.lt/uploads/ntakd/documents/files/30826%20NTAKD%20metinis%20prane%C5%A1imas.pdf>

² Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas, 1996 m. spalio 3 d., Nr. I-1562. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C6E4170DB704/nebExFytrA>

³ Sveikatos sistemos įstatymas, 1994 m. liepos 19 d., Nr. I-55247. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E2B2957B9182>

⁴ Bausmių vykdymo kodeksas, 2002 m. birželio 27 d., Nr. IX-994. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A0A0CCC6B997>

